

Майя ГАРБУЗІУК

УСУПЕРЕЧ ВІЙНИ

Двадцять четвертого та двадцять п'ятого лютого 2022 року мали відбутись V Всеукраїнські наукові театрознавчі читання пам'яті академіка Ростислава Пилипчука, що їх кожного року поспіль організовує й проводить кафедра театрознавства та акторської майстерності ЛНУ імени Івана Франка спільно з Театрознавчою комісією НТШ за участі провідних театрознавців України.

О 8.48 ранку 24-го лютого, коли в усій Україні вже лунали сирени і оголошення про повномасштабне вторгнення російських військ, відповідальний за проведення читань, Роман Лаврентій, написав у телеграм-каналі: “Добрий день, пані Майє! Що робимо? Проводимо читання чи ні?”. У цей час я саме стояла в довжелезній черзі до банкомату у своєму містечку під Львовом, повз нас з Яворівського полігону на схід проїжджали довгі колони військових машин із технікою та солдатами, ми дивились їм у слід, благословляли і плакали...

Рівно о 10.00 – відповідно до Програми Пилипчуківських наукових читань – ми увійшли в заплановану зум-конференцію. Львів-Київ-Харків: Франковий університет – Національний університет театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого – Інститут проблем сучасного мистецтва НАМ України – Харківський національний університет імени Івана Котляревського. Доктори мистецтвознавства Ганна Веселовська, Наталія Владимірова, Ігор Юдкін, кандидати мистецтвознавства Яна Партола, Юлія Коваленко, Роман Лаврентій, Софія Роса-Лаврентій, завідувачка кафедри театрознавства ХНУМ ім. І. Котляревського Галина Ботунова, театрознавиці Уляна Рой і Оксана Палій та ін. – хоча ми усі були стривожені, схвильовані, збентежені, але ні в кому не відчувалось ані страху, ані паніки. Була радість зустрічі, були щирі слова взаємної підтримки – безцінні у такий час.

Читання відбулися за скороченою програмою: кожен доповідач озвучив ключові тези своїх виступів. Але найважливішою, вочевидь, стала наша цехова та

людська солідарність, рішучість, стійкість і спільне для всіх почуття власної гідності й – не дивуйтесь – майбутньої перемоги.

А далі почалися страшні будні війни, у яких українська театральна спільнота виявила надзвичайну стійкість та взаємну підтримку. Реакція закордонних колег також була миттєвою. Вже третього дня після повномасштабного вторгнення Романові Лаврентію надійшла пропозиція від Празької академії перформативних мистецтв щодо можливості українським студентам та митцям у галузі сценічного й хореографічного мистецтв приїхати на тримісячне стажування. На кафедрі театрознавства ми створили віртуальний штаб (гурт – подружжя Лаврентіїв, Мирослава Циганик, Уляна Рой та авторка цих рядків) і доклали усіх зусиль, аби інформація про цю ініціативу чеських колег розійшлася професійним та освітнім театральним середовищем України. Пропозиція була надіслана відповідальним особам у Національній спілці театральних діячів України, нашим колегам із мистецьких вишів, просто знайомим.

Уже за тиждень від початку повномасштабного вторгнення відбувся – дуже складний – виїзд першої групи студентів. До кінця березня було сформовано ще дві групи, які поїхали до Праги. У списках – студенти та викладачі з Харкова, Києва, Львова, інших областей України: театрознавці, актори, режисери, хореографи, музиканти, музичні педагоги. Детальніше про празький досвід на сторінках цього випуску розповідають Юлія Рахно та Ярослава Гриценко.

Одна з перших реакцій опору: 8 березня 2022 р. на ютуб-каналі та фб-сторінці факультету було оприлюднено відео, підготоване майбутніми акторами й театрознавцями. Сонети Шекспіра у виконанні Олега Андрощука, Оксани Галів та Жанни Ференц доповнив відеоряд: на пейзажі та інтер'єри мирного життя “напливали” кадри війни (авторка рішення та режисерка відеоряду – Христина Король). Короткий текст англійською мовою зазвучав у виконанні Вік-

Олена Баша, народна артистка України, під час роботи над подкастом “Хроніки підвалу”.

торії Тихонової. Трихвилинне відео ми надіслали до шекспірознавців з-поза меж України, зокрема, до директора Шекспірівського інституту у Стратфордї – на – Ейвонї, професора Бірмінгемського університету Майкла Добсона. На наш жест відчаю і боротьби відповіли студенти Бірмінгемського університету – у квітні надіслали свій відеоматеріал. Сонети Шекспіра у їхньому виконанні звучали на тлі прекрасних, умиротворених краєвидів Стратфордського музею Шекспіра. І жовто-блакитні квіти у “руках” Великого Барда з відомого погруддя свідчили про те, що Шекспір, як і увесь цивілізований гуманний світ – з нами.

Студенти та викладачі катедри театрознавства та акторської майстерності – як усі свідомі українці – віддавали свої сили і час волонтерській діяльності: організували у приміщенні гуртожитку плетіння маскувальних сіток, чергували на львівському вокзалі, що приймав тисячі біженців, допомагали театрам, що перетворились на волонтерські хаби.

У середині березня виник професійний волонтерський проєкт. Київська теле- та кіносценаристка, кінознавиця Олена Косенко від першого дня повномасштабного вторгнення росії в Україну вела ФБ-щоденник, в якому послідовно, день за днем фіксувала події, стани, емоції. Від любови до ненависти, від панічних атак – до войовничого запалу. Народна артистка України, акторка Першого театру для дітей та юнацтва і викладачка сценічної мови Олена Баша разом зі студентами, випускниками, молодшими коле-

гами з театрів Львова озвучила сторінки цього щоденника у подкасті під назвою “Хроніки підвалу”. Опрацьовуючи та готуючи тексти щоденника для озвучування, авторка цих рядків усвідомила, що структура поста у соцмережах з коментарями десятків людей в чомусь нагадує давньогрецьку трагедію – з протагоністом та хором. Принаймні, без перебільшення можна назвати подкаст “Хроніки підвалу” одним із перших досвідів професіоналів театру в оприявленні мови війни.

У середині квітня Олександр Плахотнюк, доцент катедри режисури та хореографії, запропонував розпочати науковий семінар, присвячений проблемам війни і мистецтва. У Львові перебували тоді чисельні групи мистецтвознавців, педагогів мистецьких вишів, відомих митців. Підтримавши ініціативу хореографів, на факультеті культури і мистецтв розпочав роботу Всеукраїнський міждисциплінарний семінар-практикум “Мистецтво. Війна. Ми”, де кожна із секцій – хореографічна, театральна, музично-педагогічна – реалізовувала власні плани й можливості.

Тексти семінарів-зустрічей, що відбулися на кафедрі театрознавства та акторської майстерності упродовж квітня-травня 2022 року, пропонуємо увазі читачів у першій рубриці цього випуску журналу. Їх публікацію вважаємо важливою частиною фіксації стану мистецтвознавства та театральної практики у перші місяці війни. У цих розмовах-бесідах-лекціях містяться найгостріші та найактуальніші на той час думки й ідеї.

Усі семінари-зустрічі записані та викладені на ютуб-каналі факультету культури і мистецтв. У процесі підготовки їх до друку автори, звісно, здійснювали корективи, частково змінювали свої тексти – тому оприлюднені тексти можна назвати журнальною версією семінарських подій.